

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1947. G. 18. JULIJĀ Nr. 29 (131)

PADOMJU LATVIJAS 7. GADADIENA

Pirms septiņiem gadiem, 1940. gada 21. jūlijā, iestājās jauns laikmets latviešu tautas dzīvē. Šai neaizmirstamajā dienā tā izjuta lielāko gandarījumu par gadsimtu ilgajām cīņām brīvības vārdā, kā nekad sajuta savu neizmējamo spēku un varenību. Stāvēt uz jaunās lielās dzīves sliekšņa, tauta uzgavilēja padomju varai, kuru pati bija izcīnījusi, lolojusi sengadus, atdevusi tai vislabāko — brīvību cīņu lepno sajūsmu, neremdināmo pārliecību taisnības uzvarai, ziedojuši daudz zāļoksnēju tautas dēlu un meitu dzīvību. Strādnieki un zemnieki izteica dziļāko pateicību slavenajai bolševīku partijai, kuras vadībā tā sarāva kapitalisma ķēdes un kļuva par savas zemes saimnieku, politiskās, saimnieciskās un kulturalās dzīves vadītāju. Par latviešu darba tautas lepnaķiem vārdiem kļuva vārdi — mēs esam Latvijas Padomju Socialistiskās republikas pilsoņi, padomju brīvie ļaudis.

Nepagāja ilgs laiks, kad 1940. gada 5. augustā Latvija kā pilntiesīgs loceklis ieguva lielājo padomju Dzimtenes tautu saimē, pilnīgi nodrošinot savu brīvību un neatkarību. Ikviens Padomju Latvijas pilsonis apzinājās, ka ar to ir nodrošināts vēl neredzēts dzīves uzplaukums. Garantija tam — visu padomju tautu un sevišķi lielās krievu tautas palīdzība saimnieciskās un kulturalās dzīves celtniecībā.

Latviešu tauta vienmēr atcerēsies pirmos padomju varas vienpadsmit mēnešus. Atbrīvojusies no nežēlīgās kapitalistiskās eksploatācijas jūga, iegūstot visplašākās politiskās tiesības, tā bolševīku partijas vadībā ar nepieredzētu sajūsmu uzsāka socialistiskās celtniecības gaitas, gūstot milzīgus panākumus visās dzīves nozarēs. Pilsētas un laukos sijas jauna dzīve, ik diena to darīja skaistāku un varenāku, jo padomju vara bija atraisījusi tautas radosos spēkus. Kā nekad agrāk sākās brāzmais socialistiskās kultūras celtniecības darbs. Tā bija ķīla tam, lai Latvija dažos gados kļūtu par vienu no ziedošākajām padomju republikām. Taču vareno dzīves celtniecības darbu pārtrauca vācu fašistu nodevēģais ieburkums mūsu zemē, apdraudot tās brīvību un neatkarību. Latviešu tauta atkāpās ar savu nīkņāko vēsturisko ienaidnieku, kurš jau pirmajās okupācijas dienās parādīja savu asinskāri. Latviešu tautas dzīve sākās drūmakais pēriods.

Bet latviešu tauta nesaleca savus plecus ienaidnieka priekšā. Vācu okupantu neskatnāmās zverības, nepieredzēta izšķināšanās ar labākajiem tautas locekļiem nevarēja apslāpēt cīņas garu pret ienaidnieku. Padomju tauta daudzeja bolševīku partijai un lielā Stalīna aicinājumam atdot visus spēkus ienaidnieka sakāvei. Tā zināja, ka vienīgais un pareizais ceļš ir nesaudzīgi cīnīties ar vācu okupantiem. Labākie latviešu tautas dēli un meitas jau no pirmajām kara dienām ar ieročiem rokās iesāka slavenās cīņu gaitas pret fašistisko nevēru. Un latviešu tauta ir lepna par savu cīnītāju varonību, par savu strēlnieku un partizanu neaizmirstamajām kaujām ar ienaidnieku. Viņi cīnījās pie Maskavas, Starajas Rusas, Velikije Lukiem, nāvēja vācu okupantus slavenajās partizanu gaitās. Viņus nebaidīja cīņu skarbums. Padomju dzimtene viņiem bija dārgāka par visu un tās vārdā nežēloja savus spēkus un dzīvību. Latviešu tauta lepojās ar to, ka izaudzējusi Padomju Savienības Varoņus — Vilhelmu, Oskalu, Reinbergu, Orlovu, Krūmiņu, Samsonu. Mūžīgā piemiņā tā patūrēs tos cīnītājus, kuri savas dzīvības atdevuši socialistiskās dzimtenes brīvībai un neatkarībai.

Mūsu republikas darbaļaudis visgrūtākajos vācu okupācijas gados tiecēja uzvarai pār ienaidnieku, bezgalīgi tiecēja padomju tautu genialajam vadonim biedram Staļinam un viņa vadītajai bolševīku partijai. Latviešu tautas cīņas garu un gribu nesalauza nekādi kara pārbaudījumi. Tie noridīja tās spēkus, stiprināja draudzības un vienības saites ar visām padomju tautām. Mūsu tautā vienmēr būs pateicīga lielajai krievu tautai, ar kuras palīdzību tā uzvarēja ienaidnieku un pašizdziedzīgā cīņā sev izkaroja taīmīgu dzīvi padomju varas apstākļos. Pēc uzvarām vainagotā kara tā kopā ar visām padomju tautām uzskūsi grandiozu kara izpostītās dzīves atjaunošanas un tālākās attīstības darbu, soli pa solim likvidējot vācu okupācijas sekas republikas saimniecības

un kultūras dzīvē. Šajā lielajā darbā mūsu darbaļaudis stiprina apziņu, ka viņi nav vieni, ka ik dienas viņi jūt visas padomju tautas palīdzību un atbalstu. Un viņi apzinās arī to, ka kara seku likvidācija vēl prasīs ne mazumu piepūles grūtību pārvarēšanā. Bet ikvienā padomju cilvēkā aug pārliecība, ka bolševīku partijas vadībā visas grūtības tiks pārvarētas.

Visas padomju tautas pašlaik veic lielu vēsturisku uzdevumu — cīnās par jaunās pēckara piecgades plāna pirms-termiņa izpildi, lai ievērojami ceļtu mūsu iedzīvotāju labklājības līmeni, stiprinātu socialistiskās dzimtenes spēku un varenību. Par gūtajiem sasniegumiem šai darbā mēs varam pārliecināties ik uz soļa, mūsu pilsētās un Padomju Latvijas laukos. Stājas ierindā jauni rūpniecības uzņēmumi, paceļas no drupām jaunas celtnes, strauji iet uz priekšu un arvien plašāk attīstās socialistiskā kultūra.

Padomju Latvijas 7. gadadiena sakrīt ar izcili notikumu mūsu valsts dzīvē, kad visas padomju tautas cīnās par Staļina piecgades otrā gada plāna izpildi līdz Oktobra socialistiskās revolūcijas 30. gadadienai. Republikas darbaļaudu darba entuziasmu, viņu politisko paceltumu šī cīņā skaidri rāda socialistiskās sacensības gaita, kas aptvērusi visu republiku. Ar katru dienu pļaug labāko darba darītāju — stachanoviešu skaits, kas pārsniedz trīsdesmit tūkstošus cilvēku. Tas ir skaits, kas liecina par strādnieku skīras darba varonību, kvēlo padomju patriotismu, bezgalīgu uzticību nemirstīgajam Lenina-Staļina partijas idejām, par to, ka viņi izpildīs savu solījumu biedram Staļinam.

Padomju Latvijas 7. gadadienā uz levērojamiem sasniegumiem var atskatīties arī mūsu literatūras, mākslas un kultūras darbinieki. Mūs iepriecina tas, ka latviešu padomju literatūra kļuvusi daudz idejiskāka. Mūsu labākie rakstnieki bargajos Tēvijas kara gados radīja virkni vērtīgu darbu, kas palīdzēja uzvaras izcīņā pār ienaidnieku. Te jāatzīmē Andreja Upiša, Viļa Lāča, Jāņa Sudrabkalna, Arvida Grigūļa, Valda Luksa, Jūlija Vanaga, Annas Sakses, Andreja Baloža, Indriķa Lēmana, Meinharda Rudziņa u. c. latviešu padomju rakstnieku darbi Tēvijas kara dienās, kurus caursvīro dziļa mīlestība uz padomju Dzimteni un tautu un kuri parāda padomju cilvēka cildenā morālā seju, viņa gatavību ziedot visu iekārtai, ko radījis Oktobra socialistiskā revolūcija. Mēs varam būt lepmi, ka Tēvijas kara dienās lielais latviešu rakstnieks Andrejs Upiis radīja savu izcilo romānu «Zaļā zeme», izpelnoties augstāko padomju vaidības atzinību — Staļina premiju.

Ievērojamo idejisku briedumu latviešu padomju literatūra uzrādīja pēckara periodā un it īpaši pēc vēsturiskajiem VK(b)P Centrālās Komitejas lēmumiem par ideoloģiskā darba uzlabošanu. Latviešu padomju literatūra šobrīd papildinājusies ar ievērojamiem darbiem — Viļa Lāča romānu «Vētra», Arvida Grigūļa lugām «Kā Garpēteris vēsturi taisījis», «Uz kuru ostu?», Jāņa Sudrabkalna dzeju krājumu «Brāļu saimē», Annas Sakses romānu «Pret kalnu», Indriķa Lēmana, Jāņa Granta stāstiem u. t. t.

Lielus sasniegumus guvuši arī mūsu republikas teātri, kļūdami par ievērojamu spēku darbaļaudu audzināšanā socialistiska ideju garā. Staļina premiju piešķiršana Dailes teātra vadošajiem māksliniekiem — Eduardam Smilģim, Lilitai Bērziņai, Oto Skuldem, Arturam Filipsenam — liecina par visas republikas teātru sasniegumiem, socialistiskā realisma principu uzvaru teātra mākslā. Tāpat mums jāatzīmē mūsu skapražu, mākslinieku, arhitektu un kultūras darbinieku veikums Padomju Latvijas kultūras druvā.

Bolševīku partijai un biedra Staļina rūpes par socialistiskās kultūras tālāku attīstību ir garantija tam, ka mūsu rakstnieki, mākslas un kultūras darbinieki neapstāties pie sasniegtā un turpmāk vēl aktīvāk piedalīsies mūsu saimnieciskās un kulturalās dzīves nemītigā celšanā.

Padomju Latvijas septītajā gadadienā ideoloģiskās frontes darbinieki var apliecināt, ka viņi kopā ar republikas darbaļaudim bolševīku partijai un lielā Staļina vadībā atdos visus savus spēkus tālākam mūsu republikas dzīves uzplaukumam, cīnīsies par komunisma uzvaru mūsu zemē.

1940. gada 21. jūlijs. Darbaļaudu demonstrācija sveic padomju iekārtas nodibināšanu Latvijā

Aleksandrs Čaks

Plauksti, mūsu Republika

Skatīrām acīm īzej kalnā,
Kad jau nakts uz rita pusi,
Kad vēl zarus putni snaudot
Tur sev knābjos dziesmas klusi.

Tad tu visos visos laukos
Sadzirdēsi durtis Eķistam
Un no sliekšņa zilā rasā
Soļus pāri mauram mikstam.

Plāvēji tur iziet līdos
Sīmtiem, tākstošiem un valrāk.
Pāri mežiem, klāniem, kalniem
Celsies izkaptis šauka kairā.

Lielā atka viņu pļecos,
Rīta gaišums katram vaigā,
Kad tie asmenim bez rimas
Liek no vāla vālā staigāt.

Viņi atdod sevi valstij,
Kas ir ņēma nīkēns kaujās:
Viņi grieš to celt un turēt
Mūžam savās rokās straujās.

Viņi atdod sevi zemei,
Kas ir gūta sīvās pūlēs,
Kad tie saimieks mūžam būtu
Sējējs, pļāvējs pats un kūlējs.

Mūsu asinis šī zeme,
Mūsu valsts un brīvā slava,
Tādu cilvēku, kā mums ir,
Tādu pasaulē vairs nava. —

Tālu ausi kāpļes kalnā
Un tu sadzirdēsi durti,
To, kas nāk caur slāņu slāņiem
Runāt skaidrāk vēl par runu.

Tā ir lielā darba duna,
Tur, kur strādnieks savā vietā
Liek, lai mašīnas un krāsnis
Elpo viņa deļnā cietā.

Tā ir lielā dzīves kauja,
Kādā strādnieks vienmēr gājīs
Gaņ ar lodī, gan ar svārpstu,
Plaukstu pretim tumsai klājīs.

Mūsu lielo darba kauju
Veiks viņš tā kā visas citas,
Visai pasaulei un laikam
Liekot nākt sev līdz bez mītas.

Celsmes priekā pļinos gados,
Uzvarās un dienās bargās
Savas Padomes un valsti
Viņš ar savu darbu sargās.

Vienmēr strādnieks gājīs pirmās
Cīņā, gājūmā un mokās,
Tāpēc zeme tā kā klēpi
Droša uzied viņa rokās.

Plauksti, mūsu Republika,
Pati laime iet tev blakā,
Sauli liec uz tava pļeca,
Izcērt dzirdē savu aku.

Snaužu rausis, kāpļes kalnā,
Kad jau nakts uz rita pusi
Redzēt, dzirdēt dzimto zemi,
Kā tā darbā izgājusi.

Pēteris Sils

Padomju Latvijai

Padomju Latvijai!
Tavās gaišās ārēs
Kuplas druvas viņo, mūsu kalves dzied,
Brīves karogs pļīvo jauno namu spārēs,
Varam brīvi elpot, brīvi kalnup iet.

Padomju Latvijā
Neesam vairs bāči —
Citas brāļu tautas palīdz dzīvi celt.
Koku rokā ejam visiem šķēršļiem pāri,
Nav vairs tūdas varas, kas mūs spētu šķēlt.

Padomju Latvijā
Droši uzvar jaunais,
Seno tumsas dienu drāmās ēnas zūd.
Drūp un sairst vecais, zemiskais un jaunais,
Tas kā purvā sūksta lai jo ātrāk trūd.

Padomju Latvijai!
Drošs ir tilts, ko meti
Pāri staigānām dūkstīm, pāri mūklājumiem.
Droši tagad ejam jaunai dienai preti,
Preti komunisma gaišiem apvārsņiem.

JAUNĀKAIS KINO ŽURNĀLS

Latvijas hronikāli dokumentālo filmu studijas kino žurnālu Nr. 28 leveda tema — cīņa par augstu ražu. Operatore I. Kasatkina filmējusi Lielplatones selekcijas stacijā un rāda daļu tā svarīgā darba, kādā veic mūsu lauksaimniecības zinātniskie darbinieki. Interesanta ir Staļina premijas laureata agronoma Museiko metode rudzu papildu apputekšņošanā — ziedēšanas laikā pārbrukt vārpām pāri ar divām paralēli izstieptām virvēm. Šāda papildu apputekšņošana dod ražas pieaugumu 2—3 centnerus no hektāra. 500 ha plašajā selekcijas stacijās saimniecībā rūpīgi audzē un pārbauda

ap 410 dažādas cukurbiešu, labības un citas sēkļu šķirnes. Operatore Kasatkina otrs darbs — izcilās VEFa jauniešu brigades filmējums. Šī brigade, kas nosaukta Aleksandra Fadejeva romāna «Jaunā Gvarde» varoņa Olega Koševoja vārdā, jau piecus mēnešus no vietas patur rūpniecības ceļojosā Sarkano Karogu. Ar Baltežera zvejnieku darbu skatītājus iepazīstina operatore J. Marčenko. Adažu zvejnieku artelis savu gada nozvejas plānu apņēmis izpildīt līdz Lielās Oktobra socialistiskās revolūcijas 30. gadadienai. Iepriekšējā kino žurnālā operatore I. Kasatkina bija filmējusi sietu, kas

saucās «Ar kino aparātu pa Rīgu». Šoreiz operators V. Mass filmējis līdzīgu, bet vēl plašāku sietu — «Ar kino aparātu pa republiku». Šini apvienotajā sietā redzam jaunās lielas dzīvotamās mājas būvdarbus Jelgavā, latviešu sportistu aizbraukšanu no Rīgas uz Vis-savienības fizkultūriešu paradi Mas-kavā un Tiraines putnu staciju — inkubatoru ar jaunajiem cāļiem. Šā gada pirmajā pusē inkubatorā izperināti 60.000 cāļi. PSRS melstarsacikstes riteņbraukšanā filmējusi divi operatori — L. Gai-gals un V. Mass. Žurnālu montējis režisors A. Jev-sikova.

MIRIS PĒTERIS BARISONS

No mums šķiries komponists spēka gados, jaunu nodomu un cerību pilns, — komponists, kurš devis paliekamus darbus simfoniskajā un instrumentālajā muzikā, kora un solo dziesmā.

Sovasar Barisons citīgi strādāja pie Svētņu uvertīras orķestrim, veltītas Lielās Oktobra revolūcijas 30 gadu svinībām, un kora dziesmām nākamajiem lielajiem Dziesmu svētkiem. Kopš 1936. g. netaisīti darbojies Latvijas konservatorijā. Viņš ir viens no aktīvākajiem šīs mūsu augstākās muzikas mācību iestādes jauncēlējiem atbrīvotajā Padomju Latvijā. Ar lielu apzinību un prasmi Barisons veicis savus kompozīcijas fakultātes dekāna un profesora, tāpat diriģentu klases vadītāja pienākumus.

Par viņu dziļi skumsti komponisti, konservatorijas mācību spēki, audzēkņi

un katrs latviešu padomju muzikas draugs un cienītājs.

Buša, Francmane, Garūta, Graubiņš, Grīnfelds, Ivanovs, Jansons, Kalniņš, Kaktobulis, Kārklīns, Krasnopjorovs, Kulkovs, Kēpītis, Licīte, Licītis, Liepiņš, Medīns, Melngailis, Muzaļevskis, Ozoliņš, Poljakovs, Prēdelis, Reinholde, Riba, Rokpelis, Skulte, Smilga, Sveinika, Utkins, Valle, Jānis Vitoliņš, Jēkabs Vitoliņš, Zāliete, Zariņš, Zilinskis, Zolotonoss, Zviedris

Latvijas

PADOMJU RAKSTNIEKU SAVIENĪBĀ

11. jūlijā Latvijas Padomju rakstnieku savienības partijas pirmorganizācija noklausījās sekretara b. Ignata Muižnieka atskaites ziņojumu. Sapulcē piedalījās arī Kirova rajona partijas komitejas sekretars b. Eglītis.

Biedrs Muižnieks savā ziņojumā pastāstīja par Rakstnieku savienības partijas pirmorganizācijas darbu kopš 1946. gada novembra mēneša. Galvenais uzdevums šai laikā sprīdi bija — nodrošināt VK(b)P Centrālās Komitejas pagājušā gada lēmumu izpildi. Šai ziņā gūti zināmi panākumi. Gandrīz visas Rakstnieku savienības sekcijās ritēja rosigas rakstnieku jaunrades darbs, izskaušas apolītisms. Jau radušies daudzi jauni darbi par mūsdienu aktuālām temām. Publicēšanai gatavojamos darbus sekciju sēdēs caurskata rakstnieku kolektīvs, tā ar biedrību kritiku palīdzot uzlabot jaunā darba vērtību. Tādā kārtā katrā jaunā literārā darbā, ko radījis viens autors, tai pašā laikā tiek izdarīti kolektīva labojumi, kas darbu padara pilnīgāku, nobīdīgāku.

Šīgada rudenī tiks nobeigti vairāki jauni romāni, lugas par mūsdienu te-

mu, vairāki dzeju krājumi, kā arī jauni isie stāsti.

Darba vājākā daļa, kur vēl nav sasniegti vēlami rezultāti, ir literatūras kritika, raksti par latviešu literatūru un folkloru, uz ko sapulcē arī vērsa uzmanību.

Sapulcē it sevišķi uzsvēra tādu apsvaicamu parādību, ka latviešu sabiedrības labākā daļa boļševiku partijas vadībā ļoti aktīvi cīnās pret kapitalisma paliekām cilvēku apziņā. Daži no rakstniekiem nolēmuši uz visiem laikiem saistīt savu darbu ar mūsu partiju, stājoties tās rindās. Atskaites periodā lūgums uzņemt VK(b) Partijā iesniegti nopelniem bagātais kultūras darbinieks Jānis Sudrabkalns un Arvids Grigulis.

Sapulcē pārrunāja arī to, kā turpmāk vēl vairāk uzlabot Latvijas Padomju rakstnieku savienības partijas pirmorganizācijas darbu.

Debatēs piedalījās: b. b. J. Grants, K. Krauliņš, J. Sūmanis, M. Šacs-Apīns, Valdis Lukss.

— latviešu rakstnieki savā darbā atpaliek no citu republiku rakstniekiem. Galvenokārt atpaliek liela stila darbi: romāni, poēmas. Arī jaunie autori it kā apguruši. Otrkārt, latviešu padomju rakstnieki ir bijuši par maz aktīvi antizīnātnisku teoriju apkarotāji literatūras zinātnē, par maz strādājuši pie literatūras vēstures vienas pārvērtēšanas. Nereti latviešu padomju literatūras zinātnē atrodam Vakareiropas bezidejiskās kultūras cildinājumus. Referents kā spilgtus piemērus tam min LVU docenti Annu Bērzkalni folklorā, prof. J. Jansonu literatūras vēsturē un folklorā un prof. P. Birkertu viņa daudzajās grāmatās. Turpmāk latviešu padomju rakstniekiem jāstāv aktīvā uzbrucēja pozīcijā pret visa veida reakcionāro, šovinistisko un antizīnātnisko uzskatu izpaušiem un paliekām latviešu literatūras zinātnē, mākslā.

Pēc Krauliņa referāta notika plašas debātes, kurās piedalījās I. Muižnieks, J. Grants, A. Grigulis, V. Lukss, M. Rudzītis, P. Sils, J. Niedre, E. Damburs, E. Zāliete, A. Talcis, K. Freinbergs un citi. Runātāji atzina par dziļi pareizu prasību pēc vēl lielākas latviešu padomju rakstnieku aktivitātes. Rakstniekiem jārada lieli darbi un daudz vairāk nekā līdz šim. Rakstniekiem ideoloģijas jautājumos jābūt vēl kvēlākiem cīnītājiem nekā līdz šim.

Rakstnieki atzina, ka latviešu padomju autoru grāmatu iznākšana Valsts izdevniecībā nepiedodami kavējas. Valdei uzdots meklēt ceļus elastīgākai grāmatu izdošanas darba noorganizēšanai.

JAUNAS GRĀMATAS

Latvijas Valsts izdevniecība redakcijai piesūtījusi šādus izdevumus:

Dailiteratūra

N. Grīgs. «Kugis iet tālāk». Tulk. E. Kliene. Vāku zīmējis J. Pods. 162 lpp. Maksā 5 rbļ.

E. Zolā. «Sabrukums». Tulk. A. Kurcijs. Vāku zīmējis N. Breikss. 436 lpp. Maksā 17 rbļ.

J. Hašeks. «Krietnā kareivja Šveika dēkas Pasaules karā». IV daļa. Tulk. A. Bauga. 250 lpp. Maksā 8 rbļ.

A. Fadejevs. «Jaunā Gvarde». Tulk. P. Vilps. Ilustr. M. Vitoliņš. 495 lpp. Maksā 12 rbļ.

A. S. Jakovļevs. «Stāsti no dzīves». Tulk. A. Smidre. Ilustr. K. Arceulova. 119 lpp. Maksā 6 rbļ.

V. Njencovs. «Neredzamie ceļi». Tulk. I. Kalnciems. Ilustr. V. Kovaļevs. 120 lpp. Maksā 5 rbļ.

A. Sakse. «Jaunā maiņa». Ilustr. V. Vaidmanis. 192 lpp. Maksā 6 rbļ.

Literāri kritiski raksti

«Leņins par kultūru un mākslu». Sakārtojās M. Lišičs. 358 lpp. Maksā 16 rbļ.

VALSTS FILHARMONIJAS LATVIEŠU DEJU ANSAMBLA DARBS

Savā nesena 25 dienu ilgajā braucienā par Vidzemi ansamblis sniedzis pavisam 43 koncertus. Sos koncertus apmeklējuši ap 9350 lauku iedzīvotāju — darba zemnieki, lauku inteliģence un skolu jaunatne.

Nobeidzot darba posmu II kvartālā, ansamblis pēc atgriešanās Rīgā deva 4 koncertus Rīgas dārzos un 2 Rīgas Jūrmalā, ar to veicot savu II kvartāla plānu par 189%. Augustā ansamblis izbrauks ražas novākšanas kampaņā uz Zemgali un Latgali. Pašreiz ansamblis sagatavo III programmu, kas veltīta Oktobra svētku 30. gadadienai.

Koncerti bija ļoti noorganizēti un izziņoti Gaigauskā, Madonā, Alūksnē, Lejasciemā, Tīrzā, Cesvainē, Mālpilī, Naukšēnā, Kārķos, Palsmanē, Bērzaunē un Suntažos. Koncertu noorganizēšanā aktīvi piedalījās pagastu vadība, it īpaši Gaigauskā, Lejasciemā, Cesvainē. Daudzās vietās partorgi bija sa-

gatavojuši referātus par darba zemnieku pašreizējiem uzdevumiem.

Bet gadījās vietas, kur koncerti bija ļoti slikti izziņoti un organizēti. Ne tautas nama, ne pagasta vadība nebija paaugstinājies par to, lai darba zemnieki gūtu kulturalu atpūtu.

Vietām bija ļoti mazs apmeklētāju skaits, kam par iemeslu tas, ka daži «artisti» un pašdarbības kolektīvi izmanto lauku lauzi nezināšanu, braukā pa pagastiem un aprīņķu pilsētām ar mazvērtīgiem priekšnesumiem un neatļautu repertuaru.

Arī dažas Rīgas mākslinieku brigādes bez Filharmonijas atļaujas izbrauc uz provinci, iepriekš izreklamējot mūsu ievērojamāko mākslinieku vārdus. Darba zemnieki uz koncertu sanāk kuplā skaitā, bet piedzīvo vilšanās, jo koncertā piedalās pavisam citi mākslinieki ar zemu māksliniecisķu kvalifikāciju

un vāji sagatavoti, nepiemēroti repertuaru.

Pastāv noteikumi, ka bez reperkoma un Valsts filharmonijas atļaujas nevienam māksliniekiem nevar piedalīties koncertos, bet tomēr tādi koncerti notiek, sazināj ar vietējām kultūrizglītības iestādēm. Uz šiem koncertiem izbrauc pašdarbības kolektīvi (arī no Rīgas) un mākslinieki, kas nav uzņēmi Valsts filharmonijas uzskaitē zemās kvalifikācijas dēļ.

Lauku darba audim jādod iespēja skatīt tiešām labi sagatavotus priekšnesumus, labu repertuaru. Te vārdi būtu sakāms arī Kultūrizglītības iestāžu komitejai, dodot stingras instrukcijas aprīņķu centriem un tautas namu vadītājiem.

A. Bērziņš,
Valsts filharmonijas latviešu deju ansambļa māksliniecisķais vadītājs

DARBS LATGALES TEATRĪ

Valsts Latgales Dramas teātris jūnijā mēnesī sniedzis 20 izrādes un koncertus.

Arvīda Grigūļa komēdija «Kā Garpēteru vēsturi taisīja» uzvesta 8 reizes (Baltinavā, Tīlā, Daugavpilī, Aknistē, Elkšņos, Viesītē, Neretā, Kainezeros-Adamovā).

Koncerti sniegti 11 vietās — Dricēnos, Gaigalavā, Pušā, Kaunatā, Silenē, Krievinos, Nīcgalē, Jersikā, Līvānos, Salas-Ābeļos, Jēkabpilī.

Viļa Lāča luga «Bāka uz salas» uzvesta Daugavpilī.

Pašlaik teātris gatavojas Staļina premijas laureāta Konstantina Simonova lugas «Divas Amerikas» pirmiz-

rādei. Uzvedumā piedalās: K. Lorencs (Smits), K. Baumane (Dziesija), V. Medīns (Džefersons), A. Austrums (Fīlds), A. Sproģis (Pretons), K. Jansons (Hardijs), J. Rimša (Kessleris), V. Bērziņš (Merfijis), M. Rentoviča (Mega) u. c. Dziesijas lomu dublē E. Apermāne, Megas lomu — V. Celma. Lugas režisore K. Baumane.

Architektu radošā darba sanāksme paver jaunus apvāršņus

No š. g. 25. jūnija līdz 3. jūlijam Leņingradā radošā darba sanāksmē sastapās Latvijas, Igaunijas un Lietuvas padomju architekti ar Leņingradas un Maskavas architektiem, lai apmainītu domas par savu kopīgo darbu un iepazītos tuvāk ar atsevišķo republiku un pilsētu architektu darbu. 1945. gadā to sarīkoja Tallinā, bet šogad, lai dotu iespēju jauno padomju republiku architektiem iepazīties ar tām dibinātām vēsturiskās arhitektūras tradīcijām un celtnēm, ko glabā sevi pilsēta varone Leņingrada un uz kuras pamata turpinā architektūru attīstīt tālāk Padomju Savienībā, sanāksmi noorganizēja Leņingradā.

Latvijas PSR, Igaunijas PSR un Lietuvas PSR architekti bija līdz atveduši nelielas savas radošās darba atspoguļotājas izstādes un filmas par savu dzimteni un tās pilsētām, lai iepazīstinātu citus sanāksmes dalībniekus ar to darbu un vidi, kurā tie strādā.

No Rīgas mums bija līdz filma par Rīgas dārzēm un parkiem un «Padomju Latvija». Sevišķu sajūsmu citu republiku architektu vidū radīja labi izdevušies filma «Rīgas parki un dārzī», kas tiešām dod pārskatu par Rīgas gleznainajiem dārzēm ar gulbju dīķiem un strūklakām, kuras aicināt atcīnā pilsētniekus pēc ražena darba atvīkt elpu un atpūsties skaistā un atspirdzinošā dabā.

Bez dažiem projektu albumiem, mēbeļu, mēbeļu drānu un tapēšu paraugiem izstādījām arī mūsu biedru tēlotājas mākslas darbus. Mūsu republikas nopelniem bagātais mākslas darbinieks prof. mākslinieks arhitekts S. Antonovs iedeva līdz vesulu klāstu arhitektūras uzmetumu akvareļi, architekti doc. A. Krastiņš, asist. J. Ginters un Al. Čirulis — ainavas, bet J. Gailis izstādīja J. Raiņa, T. Zaļkalna un M. Gorkija portretus. Izstāde visumā radīja labu iespaidu, tikai jāsaaka, ka arī to derēja pārbaudīt iepriekšējā izstādē mājās. Domāju, ka varēja to sastādīt vēl iespaidīgāku. Igaunju architekti bija rūpīgi gatavojuši izstādei eksponatus par aktualajiem sava darba tematiem. Viņi parādīja savus sasniegumus pilsētas būvniecībā, dzīvokļu celtniecībā un masu mēbeļu rūpniecībā. Ļoti labu pārskatu par Igaunijas PSR pagātni un šīs dienas cīņām par republikas dzīves atjaunošanu deva filma «Padomju Igaunija».

Arī lietuviešu koleģas parādīja savus sasniegumus dzīvokļu būvniecībā un masu mēbeļu rūpniecībā, kā arī republikas rūpniecības uzņēmumu projektus.

Sanāksme bija organizēta tā, lai pārrunas, iepazīšanās un uzskatāmības līdzekļu demonstrējumi aizņemtu vakarus, bet visu pārējo dienas daļu maksimāli varētu izmantot delegāciju locekļu iepazīstināšanai ar slavenās pilsētas pasaulslavenajiem arhitektūras

pieminekļiem un to veselīem pilsētas ansambļiem. Šādas ekskursijas organizētā veidā un arī patstāvīgi veiktais ļoti daudz deva taisni mums, padomju architektu jaunākajai paaudzei. Ši tuvākā iepazīšanās ar krievu klasiskās arhitektūras pieminekļiem paver jaunas perspektīvas mūsu radošajā darbā.

Autobusā apskatījuši ievērojamās pilsētas vecākās celtnes, apmeklējām pilsētas paaizlicīgās aizstāvēšanas piemīņi iekārtoto «Leņingradas aizstāvēšanās muzeju», kas apliecina to kvēto Dzimtenes un dzimtas pilsētas mīlestību, kas pārvarēja visas vācu fašistu bandu negēlīgās bada blokades radītās grūtības, aizstāvēja pilsētu tūk sīkstī, ka beigās salauza un samina pišļos necilvēcīgo iebrocēju. Izstāde stāsta par dzīvi pilsētā blokades periodā, parādot Leņingradas frontes cīnītāju un strādnieku neredzētu varonību, kuri neiedomājami grūtos blokadēs apstākļos boļševiku partijas un tās vadona biedra Staļina vadībā kaldināja lielu uzvaru.

Leņingradas sākums saistās ar zviedru padzišanu no Nevas krastiem, ar 1703. gadā Pētera I nodibināto pilsētu cietoksnī un ostu uz salas. Līdz ar to vēl šodien redzam, ka Nevas upe ir kā visas vecās Pēterburgas plāna kompozīcijas ass, uz kuras savērti visi lielākie pilsētas ansambļi. Tāpēc jauks bija brauciens ar tvaikonīti pa Nevu, apskatot pilsētu no upes.

Apskatot Leņingradas vēsturiskās arhitektūras pieminekļus, redzējām, kā krievu klasiskā arhitektūra, sākot ar 18. g. s. un 19. g. s. pirmo trešdaļu ieskaitot un iemiesota tādu meistarū kā Trezini, Rastrelli, Gavenņi, Zacharova, Rosi un citu ievērojamāko celtnieku darbos, gājusi droši pa savu un patstāvīgu nacionālu attīstības ceļu, piemēram mīnēsīm kaut vai tikai tādu pilsētas būvniecībā neatkārtotošos

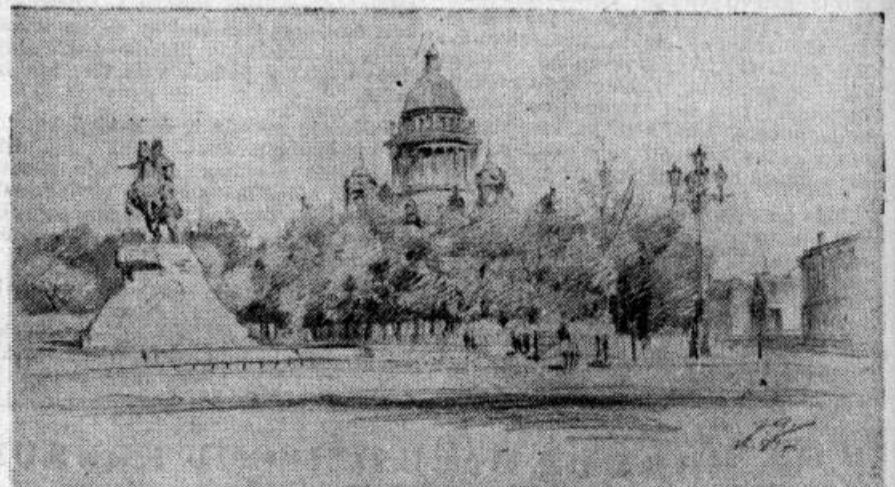
ansambļus kā Rastrelli celto Ziemas pili 18. g. s. vidū, Gvarenņi celto Zinātņu akadēmiju 18. g. s. beigās, Toma de-Tomana celto Biržas ansambli 19. g. s. sākumā, Zacharocha — Admirāliti, K. Rosi — Galvenā štāba, Senata, Sinodes ēkas un uz Vorončina sasnīgiem balstoties tālāk attīstītos laukumu ansambļus un veselas ielas, kā Mākslu laukums, Ostrovska laukums un Rosi iela, risinot savas kompozīcijas vairāku laukumu un ielu saskaņošanas problēmas.

Ļoti daudz ierosinoša deva arī jaunā Leņingradas būvniecība, sevišķi plašie restaurācijas darbi ienaidnieka sagrautajās vēsturiskās celtnēs. Pārrunas Leņingradas galvenais arhitekts b. Baranovs aizrādīja, ka mūsdienu padomju arhitekts nevar būt tikai šaurs specialists. Lai būtu labs arhitekts, tam jābūt sabiedrības pilnvērtīgam loceklim, t. i., jābūt sabiedriski vadošam cilvēkam, dzīvi virzošam un radošas iniciatīvas pilnam.

Mums izdevās piedalīties Vissavienības mākslas akadēmijas arhitektūras fakultātes diplomdarbu aizstāvēšanas sēdēs, redzēt diplomdarbus arī Leņingradas būvniecības institūta arhitektūras fakultātē, kā arī iepazīties ar abu fakultātu apmācības gaitu metodiska darba izstādēs. Ļoti labu iespaidu radīja diplomdarbu aizstāvēšanā mācību spēku morālais atbalsts savam bijušajam audzēknim, cenšoties runās izcelt pozitīvās un progresīvās puses diplomdarbos.

Desmit dienas ir pārāk īss laiks, lai tuvāk iepazītos ar tām milzīgajām tradīcijām un arī jaunās celtniecības pieredzi krātuvēm, kuras atradām Leņingradā. Mēs — jaunās Padomju Latvijas jaunākās paaudzes arhitekti, centāmie pēc iespējas pilnīgāk izmantot laiku Leņingradā: mācījamies klausoties, skatoties, skicējot un fotografējot.

Arhitekts J. Gailis

Isaka katedrale Leņingradā

J. Gaiļa zīmējums